

ДОКЛАД

**ОТ
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ ПО ОКОЛНА СРЕДА**

**ОТНОСНО ЧЛ. 39 ОТ НАРЕДБАТА ЗА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА ТРЕТИРАНЕ НА ИЗЛЕЗЛИ ОТ УПОТРЕБА ГУМИ**

София

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод.....	3 стр.
I. Основни положения в Наредбата.....	3 стр.
1. Цел на Наредбата.....	3 стр.
2. Обхват на Наредбата.....	4 стр.
3. Задължения на лицата, които пускат на пазара гуми.....	4 стр.
II. Преглед на ситуацията в страната.....	5 стр.
1. Организации по оползотворяване и лица, изпълняващи задълженията си индивидуално.....	5 стр.
2. Предприети мерки и действия от организациите по оползотворяване.....	6 стр.
III. Количествени данни във връзка с изпълнението на изискванията на Наредбата.....	7 стр.
1. Пуснати на пазара гуми.....	7 стр.
2. Генерирани и оползотворени ИУГ.....	8 стр.
3. Изпълнение на целите по оползотворяване.....	9 стр.
Заключение.....	10 стр.

УВОД

Докладът се изготвя от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) съгласно чл. 39 от Наредбата за изискванията за третиране на излезлите от употреба гуми (Наредбата), приета с ПМС № 221 от 14.09.2012г. (обн. ДВ бр. 73 от 25 септември 2012г., изм. и доп. ДВ бр. 60 от 20 юли 2018 г., изм. и доп. ДВ бр. 2 от 8 януари 2021 г., изм. и доп. ДВ бр. 100 от 16.12.2022 г.).

Основната цел на настоящия доклад е да се направи извод за постигане на заложените в Наредбата цели, като се обобщи информацията за отчетната 2022 г. за пуснатите на пазара гуми и оползотворените излезли от употреба гуми (ИУГ), броя на издадените разрешения на организациите по оползотворяване (ООп) и на лицата, изпълняващи задълженията си индивидуално.

I. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ В НАРЕДБАТА

1. Цел на Наредбата

В действащото законодателство на Европейския съюз няма нормативен акт, уреждащ отношенията, свързани с дейностите по събиране, транспортиране, временно съхраняване и оползотворяване на ИУГ. В Наредбата са взети предвид изискванията на Рамковата директива 2008/98/ЕС за отпадъците, които са въведени в Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

С Наредбата се определят изискванията за събирането, транспортирането, съхраняването, оползотворяването или обезвреждането на излезли от употреба гуми, включително целите за регенерирането и/или рециклирането и/или оползотворяването им, като се регламентират:

- предотвратяването и ограничаването на замърсяването на околната среда в резултат на третирането и транспортирането на ИУГ;

- прилагането на мерки от лицата, които пускат на пазара гуми, за събирането, оползотворяването и/или обезвреждането на ИУГ, без риск за човешкото здраве и околната среда и постигане на целите за регенерирането и/или рециклирането и/или оползотворяването им;

- въвеждането и функционирането на екологосъобразна система за управление и контрол на дейностите по събиране, транспортиране, съхраняване, оползотворяване и/или обезвреждане на ИУГ;

- информирането на крайните потребители за ролята им в събирането на ИУГ и наличните системи за събиране.

С Наредбата се въвежда задължение за събиране, съхраняване, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на ИУГ както на дистрибуторите, така и на лицата, извършващи продажби на крайните потребители, в случаите, когато лицата, които пускат на пазара гуми не могат да бъдат идентифицирани. По този начин се избягва възможността да се създаде липса на отговорност, при наличие на пуснати на пазара гуми.

Към задълженията на лицата, извършващи продажба и смяна на гуми за обратно приемане на ИУГ от крайните потребители, са включени и мобилните сервиси за гуми.

С влизане в сила на Наредбата се въвеждат и следните забрани относно ИУГ:

- изоставянето, нерегламентираното изхвърляне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на ИУГ;

- изгарянето на ИУГ с изключение на случаите, в които лицата притежават съответното разрешение по чл. 35 от ЗУО;

- депонирането на цели и нарязани ИУГ с изключение на велосипедни гуми и гуми с външен диаметър по-голям от 1400 мм;

- предаването на ИУГ за третиране и транспортиране на лица, които не притежават съответния документ, издаден по реда на чл.35 ЗУО.

2. Обхват на Наредбата

Наредбата се прилага за всички видове пуснати на пазара гуми (външни, вътрешни и плътни), независимо от предназначението им, както и за излезлите от употреба гуми.

Излезлите от употреба гуми, образувани в резултат на разкомплектоването на излезлите от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) съгласно наредбата по чл.13, ал.1 от ЗУО относно моторните превозни средства (МПС) се зачитат за изпълнение на целите по същата наредба при тяхното регенериране и/или оползотворяване, като разходите са за сметка на лицата, пускащи на пазара МПС и се предават за оползотворяване на лица, извършващи дейности по събиране, съхраняване, транспортиране, оползотворяване или обезвреждане на ИУГ, които притежават съответния документ, издаден по реда на чл. 35 от ЗУО.

3. Задължения на лицата, които пускат на пазара гуми

Съгласно Допълнителните разпоредби (ДР) на Наредбата, *"лице, което пуска на пазара гуми"* е физическо или юридическо лице, което е производител и/или вносител, и/или лице, което въвежда на територията на страната от територията на друга държава – членка на ЕС, включително чрез средства за продажба от разстояние и в съответствие с чл. 48, ал. 1 от Закона за защита на потребителите, и предоставя гуми на друго лице срещу заплащане или безплатно и/или ги използва като част от търговска, производствена или професионална дейност, с цел продуктите за бъдат разпространени или използвани на територията на Република България.

Лицата, които пускат на пазара гуми, отговарят за събирането, съхраняването, транспортирането, оползотворяването или обезвреждането на ИУГ, като оползотворяването се извършва по един от следните методи:

- чрез регенериране;
- чрез рециклиране;
- чрез влагането им като материал в строителството, включително влагането на цели и нарязани ИУГ като материал в строителството на депа;
- чрез изгаряне с оползотворяване на енергията.

С оглед насърчаването на материалното оползотворяване на излезлите от употреба гуми в съответствие с йерархията за управление на отпадъците, регламентирана в Рамковата директива за отпадъците и ЗУО, са въведени цели по рециклиране и регенериране на ИУГ, които се постигат поетапно до 2022 г. С въвеждането на тези цели се осигурява възможност за развитие на производства, чиято основна суровина са материалите, получени от ИУГ, както и се гарантира тяхното използване за различни цели. Целта е да се увеличат количествата на рециклираните отпадъци и да се намали количеството на използваните ресурси в страната, което е една от основните цели по отношение на политиката по управление на отпадъците на всяка страна членка на ЕС.

Лицата, пускащи на пазара гуми, прилагат мерки за постигане на следните цели:

- не по-малко от 65 на сто от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара на Република България през текущата година да бъдат оползотворени;
- не по-малко от 50 на сто от количеството (в тонове) гуми, пуснати от тях на пазара на Република България през текущата година да бъдат регенерирани и/или рециклирани.

Въведените цели по рециклиране и регенериране на ИУГ се постигат поетапно до 2022 г. съгласно сроковете по § 2 от преходните и заключителните разпоредби (ПЗР) на Наредбата. От 1 януари 2022 г. до 31 декември 2022 г. тези цели са не по-малко от 50 на сто от количеството (в тонове) гуми, пуснати на пазара на Република България през текущата година.

II. ПРЕГЛЕД НА СИТУАЦИЯТА В СТРАНАТА

Информация за количествата образувани, събрани и третирани излезли от употреба гуми се получава по реда на *Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри* (Наредба № 1) съгласно годишни отчети, предоставени на ИАОС в нормативно заложените срокове.

Събраните и анализирани данни се използват за отчитане на постигнатите национални цели по оползотворяване/рециклиране на отпадъци по Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 година относно отпадъците и всички Директиви в сектор "Отпадъци".

1. Организации по оползотворяване и лица, изпълняващи задълженията си индивидуално

Лицата, които пускат на пазара гуми, изпълняват задълженията си индивидуално или чрез колективни системи, представлявани от организация по оползотворяване. По смисъла на т.10 от §1 от ДР на Наредбата, "организация по оползотворяване на ИУГ" е юридическо лице, регистрирано по Търговския закон или съгласно националното му законодателство, което не разпределя печалба и което управлява и/или самостоятелно извършва дейностите по събиране, транспортиране, рециклиране и оползотворяване на ИУГ.

През отчетната 2022г. няма утвърдени програми за индивидуално изпълнение на задълженията. Организациите за оползотворяване на ИУГ, притежаващи разрешение по чл. 81 от ЗУО са следните:

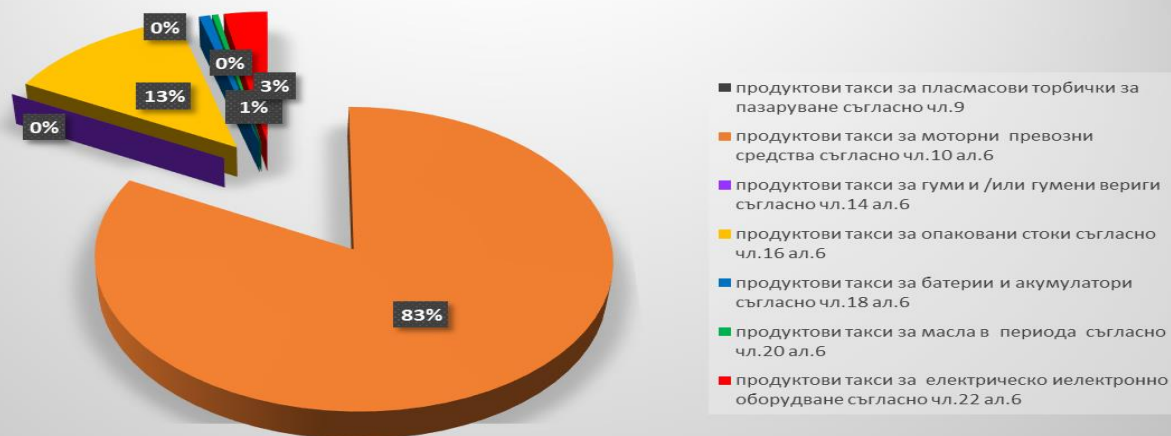
1. „Гумирек” ЕАД;
2. „Екомедиана - 2010 ” АД;
3. „Трансинс Авторециклиращ Консорциум” АД;
4. „Еко Ен Рисайклинг“ ЕООД;
5. „Гуми Рисайклинг“ ЕООД.

С Решение № ООп-ИУГ-07-03/08.09.2020г. на министъра на околната среда и водите е прекратено действието на Решение № ООп-ИУГ-07-00/07.02.2014 г. за извършване на дейност като организация за оползотворяване на излезли от употреба гуми на „НОРД ГУМИ“ ЕАД.

Лицата, които не изпълняват задълженията си индивидуално и не членуват в ООп, заплащат продуктова такса в Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), като събраните средства се изразходват за финансиране на екологични проекти в съответствие с Правилника за устройството и дейността на ПУДООС.

Общите приходи постъпили в ПУДООС през 2022 г. се равняват на 3 784 682,43 лв. На фиг. 1 е представено дяловото разпределение (в %) на продуктовете такси заплатени за масово разпространените отпадъци (МРО).

ДЯЛОВО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪБРАНИТЕ СРЕДСТВА ОТ ПРОДУКТОВИ ТАКСИ ПО ЧЛ.59, АЛ.1 ЗУО В ПУДООС през 2022 г. в %

*Полетата със стойност "0" отразяват дялово разпределение по-малко от 1%

Източник: ПУДООС

Събраната сума в ПУДООС от заплатени такси за гуми през 2022 г. възлиза на 8 054,68 лв. Съгласно Наредбата за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса, размерът на продуктова такса за гуми се определя по формулата:

$$P = T \times E,$$

където:

P е размерът на дължимата продуктова такса;

T - количеството гуми в кг;

E - единичният размер на таксата в лв./кг.

Единичният размер на таксата (E) се определя в зависимост от теглото на един брой гума спрямо вида на гумата – до 20 кг или над 20 кг единично тегло, както и от това дали гумите са нови, регенерирани или втора употреба. Поради тези различия в размера на единичната такса не може да се даде информация за количествата пуснати на пазара гуми от лицата заплатили продуктова такса в ПУДООС.

2. Предприети мерки и действия от организациите по оползотворяване

Съгласно чл. 38 от Наредбата, ежегодно до 31 март организациите по оползотворяване на ИУГ представят на изпълнителния директор на ИАОС информация за предходната година за:

◇ Предприетите мерки за организиране на събирането и оползотворяването на ИУГ:

- изграждане на нови и разширяване на съществуващи системи за събиране на ИУГ, чрез предприемане на действия за информиране и привличане на потребители на системите.
- сключване на нови договори и подновяване на договорните отношения със сервизи, места за продажба, извършващи смяна на гуми, големи генератори на ИУГ, индустриални предприятия, получаване директно от населението;
- сключване на договори за събиране, съхраняване, оползотворяване и/или обезвреждане на ИУГ с лица, притежаващи документ, издаден по реда на чл. 35 от ЗУО;
- сключване на договори с общини за организиране на събиране на ИУГ на тяхна територия, временно съхранение и предаване за оползотворяване;
- организиране на кампании за събиране на ИУГ съвместно с общините, както и събиране на ИУГ от площадки по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО.

◇ Мерките, които са били взети в случай на временно прекъсване на събирането или намаляване количеството на събраните ИУГ и тяхното последващо третиране:

- следене количествата на гумите, пуснати на пазара от членовете чрез софтуерна система;
- обезпечаване на възможност за оползотворяване с повече от една фирма, оползотворяваща ИУГ с достатъчен производствен капацитет;
- временно съхраняване на по-голямо количество ИУГ в случай на намаляване на преработвателния капацитет на предприятията в България.
- проучване на нови инвестиционни намерения за изграждане на нови мощности в страната;
- проучване на възможности за износ на ИУГ за оползотворяване извън страната в случай на недостиг на преработвателен капацитет в страната.

◇ Предприетите действия за информиране и привличане на потребителите в прилаганата система за събирането на ИУГ, включително проведените информационни кампании:

- реклама – рекламна кампания в интернет, в български и международни бизнес каталози, медии, общини, отпечатване на рекламни – информационни материали;
- поддържане на интернет сайт, съдържащ информация за дейността на организацията, законодателната рамка, списък на общините, с които е сключен договор, местата за събиране на ИУГ, обратна връзка, новини;
- проведени акции по разделно събиране на ИУГ.

III. КОЛИЧЕСТВЕНИ ДАННИ ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ИЗИСКВАНИЯТА НА НАРЕДБАТА

1. Пуснати на пазара гуми

Съгласно ДР на Наредбата, "пускане на пазара на гуми" е първото предоставяне на гуми на разположение на друго лице срещу заплащане или безплатно като част от търговска или професионална дейност с цел продуктът да бъде разпространен на територията на Република България и/или използван като част от търговска, производствена или професионална дейност.

Лицата, които пускат на пазара на Република България гуми и заплащат продуктова такса за гуми в ПУДООС и организациите по оползотворяване за всеки един от техните членове предоставят информация на изпълнителния директор на ИАОС за количествата гуми пуснати на пазара и/или изнесени извън територията на ЕС и/или изпратени от територията на Република България към друга държава - членка на ЕС. В 10-дневен срок от получаването им, данните се обобщават и предоставят на публичен достъп на интернет страницата на ИАОС. Информацията се актуализира на всеки три месеца съгласно сроковете в Наредбата.

Табл.1 Количества пуснати на пазара гуми за 2022г.

Справка за количествата пуснати на пазара гуми	
Период	Количество, тон
01.01. - 31.03.	14 548,088
01.04. - 30.06.	13 533,999
01.07. - 31.09.	12790,266
01.10. - 31.12.	8615,506
01.01. - 31.12.	49 488,859

Източник: ИАОС

В Табл.1 са представени количествата на пуснатите на пазара гуми през 2022 г. по периоди, като данните са обобщени на база информация получена от организациите по оползотворяване и лицата, които заплащат продуктова такса в ПУДООС, предоставили справка съгласно чл. 33 от Наредбата.

Съгласно чл. 34 от Наредбата, в случай на необходимост от коригиране на информацията за пуснатите на пазара гуми, задължените лица подават в ИАОС обобщена справка за цялата година, след което данните биват коригирани и се предоставят на публичен достъп на интернет страницата на ИАОС, като публикуваните количествата са окончателни (табл.2).

Табл. 2 Окончателна справка за пуснатите на пазара гуми

Справка за количествата пуснати на пазара гуми	
Период	Количество, тон
01.01.-31.12.	49489,124

Източник: ИАОС

2. Генерирани и оползотворени ИУГ

Лицата, чиято дейност е свързана с генериране, събиране, транспортиране и третиране на производствени и опасни отпадъци, предоставят годишни отчети по образец съгласно приложенията на Наредба № 1.

Съгласно получената в ИАОС през 2022 г. информация, количеството на образуваните през годината излезли от употреба гуми е 27852,778 т., а количеството на оползотворените – 43 330,878 т.

Фиг. 2

Източник: ИАОС

На Фиг. 2 е изобразено дяловото разпределение на оползотворените излезли от употреба гуми. Най – голям е делът на ИУГ преработени за крайни продукти– 74%, 17% са изгорени с

оползотворяване на енергията, 6% са ИУГ оползотворени по друг начин, 2% - регенерирани и 1% са изнесени с цел оползотворяване.

3. Изпълнение на целите по оползотворяване на ИУГ

През отчетната 2022 г. лицата, пускащи на пазара гуми, отговарят за оползотворяването на не по-малко от 65 на сто и за рециклирането и/или регенерирането на не по-малко от 50 на сто от количеството (в тонове) гуми пуснати от тях на пазара на Република България.

Съгласно Заповеди: № РД-640/29.08.2023 г.; № РД-641/29.08.2023 г., № РД-642/29.08.2023 г., № РД-643/29.08.2023 г., № РД-644/29.08.2023 г. и № РД-648/30.08.2023 г на министъра на околната среда и водите организациите по оползотворяване на излезли от употреба гуми са изпълнили целите по оползотворяване и рециклиране.

Съгласно данните за пуснатите на пазара гуми и оползотворените излезли от употреба гуми за 2022 г., постигнатата национална цел по оползотворяване е 87,56 % при нормативно заложените 65 %, а постигнатата национална цел по рециклиране и/или регенериране е 63,44 % при нормативно заложените 50 %.

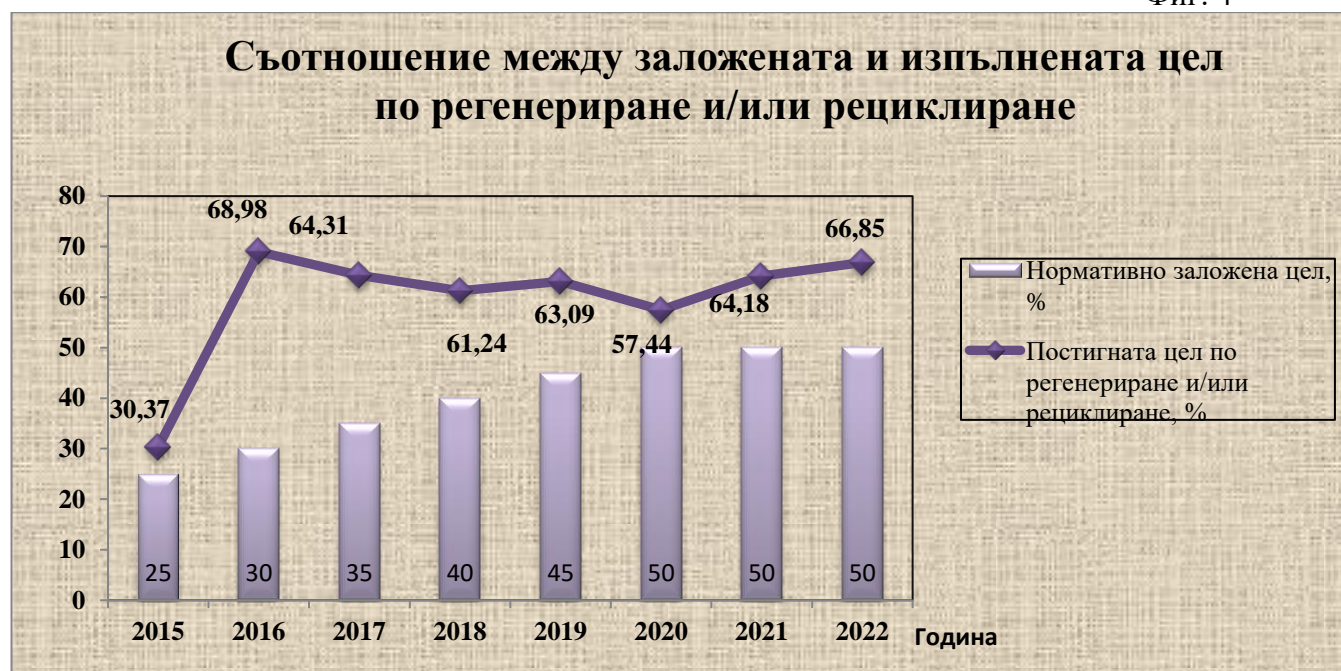
Фиг. 3 изобразява съотношението между заложените и изпълнените цели по оползотворяване на ИУГ на национално ниво за периода от влизане в сила на нормативният акт за управление отпадъците от излезли от употреба гуми.

Фиг. 3

Източник: ИАОС

На Фиг. 4 е изобразено съотношението между заложената и изпълнената цел по регенериране и/или рециклиране на национално ниво, което показва изпълнение на нормативно заложената цел, както през годините следващи влизането в сила на Наредбата и прилагане на чл. 8, ал.1, т. 2 от същата, така и през 2022 г.

Източник: ИАОС

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От събраната и обработена информация за 2022 г. могат да се направят следните заключения:

1. На територията на страната има пет действащи организации по оползотворяване на ИУГ и няма фирми с утвърдени програми за индивидуално изпълнение на целите по Наредбата.
2. Постигнатата цел по оползотворяване на ИУГ на национално ниво е 87,56 %.
3. Постигнатата цел по рециклиране и/или регенериране на национално ниво е 66,85 %.